

**STUDIU ISTORICO-ARHITECTURAL
CASTELUL BLOMBERG
Gârdani, Maramureș**

IULIE 2018

DATE DE IDENTIFICARE:

AMPLASAMENT : com. Gârdani, sat Gârdani nr. 457, Maramureș

COD LMI 2015 : MM-II-m-B-04578

BENEFICIAR : Botiș Ioan Andrei- Asociația Culturală "Castel
Blomberg"

LISTA DE SEMNĂTURI

AUTOR : arh. Ina- Gabriela Funețan

COORDONATOR : arh. Mitru Ildiko, expert atestat MCPN 102E

CUPRINS:

1. OBIECTUL STUDIULUI	pag. 3
2. LOCALITATEA GÂRDANI- EVOLUȚIE ISTORICĂ	pag. 3
3. FAMILIA VON BLOMBERG- SCURT ISTORIC	pag. 11
4. CASTELUL BLOMBERG ȘI INCINTA- EVOLUȚIE ISTORICĂ	pag. 15
5. CASTELUL- DESCRIERE ȘI STARE DE CONSERVARE	pag. 23
6. CLĂDIREA BUCĂTĂRIEI- DESCRIERE ȘI STARE DE CONSERVARE	pag. 29
7. ANEXELE DIN PERIOADA COMUNISTĂ- DESCRIERE ȘI STARE DE CONSERVARE	pag. 30
8. CURTEA- DESCRIERE ȘI STARE DE CONSERVARE	pag. 32
9. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	pag. 33
10. SURSE DOCUMENTARE	pag. 34
11. LISTA ILUSTRAȚIILOR DIN TEXT	pag. 35

1. OBIECTUL STUDIULUI

Prin prezentul studiu se analizează evoluția istorică a reședinței familiei Blomberg de la Gârdani (așa-numită "Castelul Blomberg"), precum și a incintei acestuia: curte, parc, clădiri-anexă. Studiul este necesar pentru clarificarea valorii diverselor clădiri și amenajări din incintă în vederea reabilitării lor, precum și în vederea reabilitării clădirii principale-monument istoric- Castelul Blomberg.

2. LOCALITATEA GÂRDANI- EVOLUȚIE ISTORICĂ

Situată pe malul vestic al Someșului, localitatea Gârdani a făcut parte de-a lungul istoriei din diverse entități administrativ-teritoriale. În 1476 apare ca aparținând Comitatului Solnocului de Mijloc și Sătmăruului, după care rămâne în componența Comitatului Solnocul de Mijloc până în 1877, când acesta se unește cu Comitatul Crasna și formează Comitatul Sălaj. Din acest moment, localitatea Gârdani rămâne în componența Comitatului Sălaj până în 1919, când intră în componența județului Sălaj și rămâne astfel până în 1940. În 1940 se reorganizează Comitatul Sălaj în componența căruia intră și Gârdani; între 1945 și 1950 localitatea aparține din nou județului Sălaj, după care intră în componența Regiunii Baia Mare (1950-1960), apoi în cea a Regiunii Maramureș (1960-1968), după care în cea a județului Maramureș (după reorganizarea administrativ-teritorială din 1968)¹.

Apartenența administrativ-teritorială a localității e esențială pentru înțelegerea evoluției sale; observăm că, în cea mai mare parte a istoriei sale, localitatea a gravitat în jurul orașului Cehu Silvaniei, fiind deja parte a "Domeniului Cehului" încă din 1566-1569, iar în istoria mai recentă- începând cu sec. XIX- aparținând plasei Cehu Silvaniei. Prin urmare, apartenența la județul Maramureș este de dată recentă, localitatea fiind reprezentativă pentru confluența între zona etnografică a Codrului și cea a Sălajului, nicidecum pentru Maramureș.

Prima atestare documentară a localității a avut loc în 1424 ca Ardánfalva, Ardanfalwa, Kardánfalva, Kardanfalwa; este menționată ulterior în diverse forme: 1470- Kordanfalwa; 1543- Ghardanffalwa; 1549- Gardanfalwa; 1570- Gerdanfalwa; 1612- Gardanfalva; 1566-1569- Gardanfalwa; 1697- Gárdánfalviak; 1733- Gerdány; 1760-1762, 1800, 1817, 1827, 1863, 1877, 1882, 1893, 1909, 1913, 1921- Gardánfalva; 1808- Gordánfalva, Garendorf, Gerdán; 1839- Gárdánfalva, Gordánfalva, Girdány, Gerdány; 1850- Gárdonfalva, Gardanfalva, Girdány, Girdani; 1882- Gardani, Gardanifalva; după 1909- Gârdani².

Se pare că, inițial, satul s-a aflat în locul numit azi "La Colibi"- adică aproximativ la 2 km nord-vest față de poziția actuală. Din această poziție se presupune a se fi mutat de două ori- o dată, în jurul anului 1600, în zona numită azi "Dealul Satului", apoi după 1780, când sătenii au început să se adune în jurul noii proprietăți Blomberg³. Dacă prima mutare e credibilă, fiind o situație frecventă între satele românești după războiul din 1599-1601, cea de-a doua e contrazisă de hărți: prima ridicare topografică austriacă (1769-1773, executată în Maramureș spre finalul perioadei de cartografiere) ne arată că în a doua jumătate a sec. XVIII satul exista deja pe poziția de azi, avea 39 de gospodării și o biserică, iar trama stradală pe care o vedem azi era deja clar conturată (*foto 1*)⁴. Despre biserica de pe hartă știm că era o biserică de lemn construită în 1690 și vândută în 1790 sătenilor din Arduzel⁵ (biserica există și azi în Arduzel).

1 Szabó M. Attila- "Dicționarul istoric și administrativ al localităților din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș"- Ed. Pro Print, Miercurea Ciuc, 2003- disp. online la <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/ErdelyHelysegnevTar-erdely-bansag-es-partium-tortenet-es-kozigazgatasi-helysegnevtara-1/telepulesek-1C9/g-A59/gardani-A8C/>

2 idem.

3 Sava Ioan et al.- "Gârdani- file de cronică"- Ed. Eurotip, Baia Mare, 2007, p. 33- numită în continuare "Gârdani- file de cronică"

4 sursa hărții: mapire.eu

5 "Gârdani- file de cronică", p. 33

De altfel, în capitolul 4 vom prezenta o succesiune de hărți referitoare la castel, hărți în care se va vedea că edificarea castelului nu a adus modificări în configurația localității; astfel, considerăm nejustificată opinia că localitatea de azi ar fi rezultatul unei aglutinări de populație în jurul castelului.

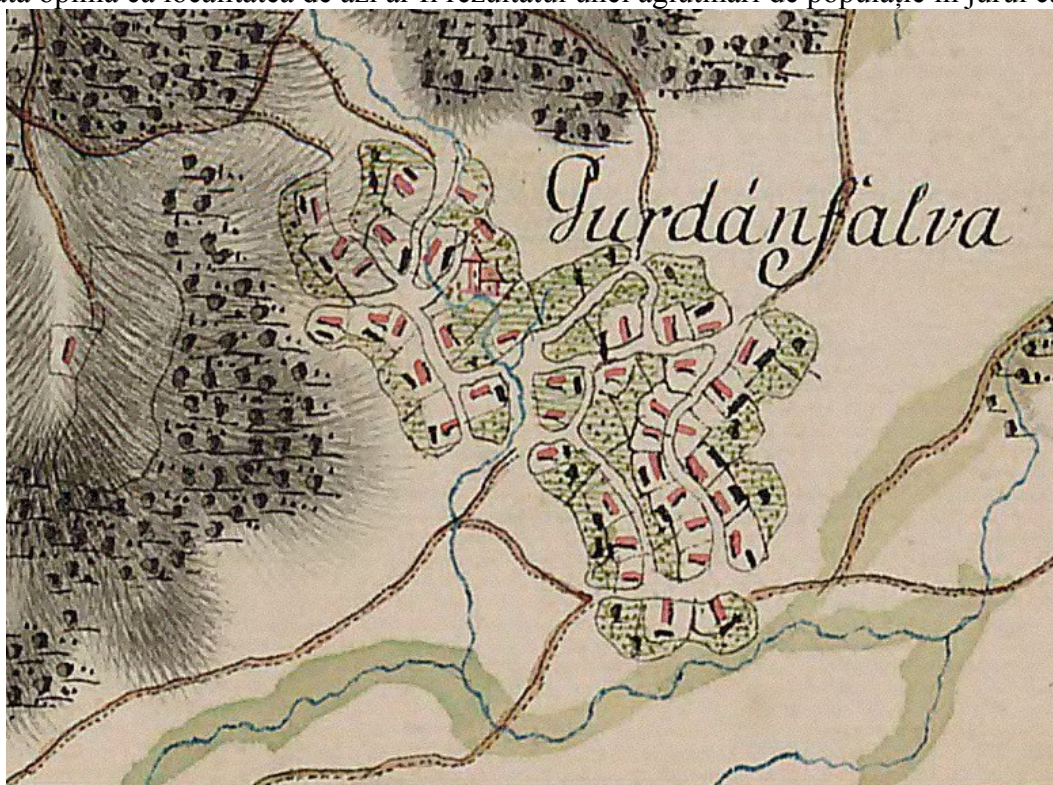

foto 1- satul Gârda pe ridicarea iosefină (1773)

Din "Monografia Comitatului Sălaj" a lui Petri Mór s-au păstrat informații interesante despre evoluția satului: statistici, informații de ordin fiscal și informații despre moșteniri, procese și viață socială- informații din care redăm în continuare câteva pe care le considerăm relevante pentru evoluția localității⁶.

Astfel, Petri Mór notează sarcinile fiscale ale locuitorilor Gârdaului în anul 1543: "*iobagii lui Drágfi Gáspár plăteau impozite (dări) după 3 "porți"; un "liber" și 4 "săraci" fiind scutiți de impozitare*".

E de menționat aici că recenzarea porților fiscale în 1543 s-a făcut după ce Dieta de la Turda din decembrie 1542 mobiliza așa-zisa "oaste portală", adică oaste formată din militari recrutați dintre iobagi și echipați de aceștia. Astfel, un grup de zece "porți" fiscale avea obligația de a echipa un călăreț; cum o "poartă" însemna un grup de 2-4 gospodării care împărțeau sarcina fiscală, deducem că nobilul local Drágfi Gáspár stăpânea în jur de 12 iobagi cu familiile lor; în afară de aceștia, în evidențele fiscale se mai aflau înscrși un "liber" cu familia lui (adică jeler, țaran fără obligații iobăgești) și patru "săraci" cu familiile lor (în această categorie fiscală erau înscrise familiile cu venituri sub pragul de impozitare). Iată, deci, că satul avea în 1543 în jur de 17 familii, adică în jur de 80-90 de persoane.

Același Petri Mór notează că în 1549, iobagii văduvei lui Drágfi Gáspár erau impozitați după două "porți", iar în 1570, iobagii împăratului plăteau impozit după o "poartă".

În 1604, bunurile din Gârda ale lui Sütő György sunt două iugăre de teren care se impozitează cu 4 forinți.

6 Dr. Petri Mór- "Szilágy vármegye monographiája", vol. III, Ed. Comitatului Sălaj, 1902; disp. online la <http://mek.oszk.hu/04700/04750/html/181.html>, digitalizat de Arcanum Adatbázis Kft., 2003

Remarcăm în cronologia anterioară că starea materială a localnicilor era tot mai proastă, dat fiind faptul că numărul familiilor impozabile a scăzut constant pe parcursul celei de-a doua jumătăți a sec. XVI.

Pe parcursul sec. XVI-XVII, Petri Mór notează o serie de procese între nobili pentru proprietăți la Gârdani; este, practic, o istorie a familiei Gyulafi care a stăpânit localitatea timp de două secole.

Astfel, în 1569, János Zsigmond a fost chemat în judecată de Báthori György și și-a donat proprietățile de la Gârdani către Gyulafi László senior.

În 1585, juzii Sándorházi János și Baksai Bálint au audiat martori din Gârdani într-un proces deschis de Gyulafi István împotriva locuitorilor din Fărcașa care i-ar fi distrus pădurile. Procesul s-a încheiat abia în 1591, când Sigismund Bathory i-a permis lui Rátóti Gyulafi László, urmașul lui Gyulafi István, să dispună liber de posesiunea sa de la Gârdani.

În 1611, Báthori Gábor îi donează Gârdaniul lui Rátóti Gyulafi László. Pe scrisoarea de donație, prefectul județului Crasna, Prépostvári Zsigmond, notează că această posesiune a fost procurată de el pentru familia Gyulafi și că el a donat-o finei sale, Gyulafi Borbála. În același an 1611, Gyulafi László decedează după ce ipotechează Gârdaniul către un anume Sütő György din Baia Mare în contul unei datorii (probabil cel menționat la 1604 ca deținând aici două iugăre de teren). Văduva lui Gyulafi László, Széchi Kata, se recăsătorește cu Prépostvári Zsigmond, astfel că, într-o altă diplomă dată de Báthori Gábor în 1611, acesta donează Gârdaniul către prefectul Prépostvári Zsigmond și soția sa și către Gyulafi Sámuel, Zsuzsána și Borbála, orfanii lui Gyulafi László.

În 1612, Prépostvári Zsigmond intervine la voievod și se plânge de ipoteca lăsată de decedatul Gyulafi László pe numele lui Sütő György; obține recuperarea satului, urmând a-i plăti datoria lui Sütő György prin alte mijloace. Procesul cu Sütő György se va întinde până în 1616.

Mai notează Petri Mór:

"Când în 1624, familia Gyulafi împarte posesiunea din cetatea Cehu (Cehu Silvaniei), satul Gârdani este alipit de Mânău (și dacă din aceasta nu ar rezulta 150 de iobagi, atunci aceștia să fie completați din celelalte sate). Cele 5 parcele au fost cuprinse în contract astfel: Széchi Kata și Gyulafi Sámuel renunță la ele și la construcții în favoarea lui Gyulafi Borbála care se mulțumește cu ele și nu are nici o pretenție de construire de la Széchi Kata și fiul ei.

Gyulafi Borbála a dus 2 mori din hotarul satului Gârdani deși se înțeleseseră ca niciuna dintre părți să nu distrugă bunuri. Împotriva acesteia protestează administratorul lui Bethlen Anna, văduva lui Gyulafi Iktári, în data de 21 martie 1639.

Gyulafi Mária (soția lui Tököli István) la data de 22 septembrie 1654 a dat 3 iobagi din Gârdani la Gyulafi Borbála (soția lui Barcsai Zsigmond) conform contractului dintre ele".

Până la finalul sec. XVII, istoria familiei Gyulafi este documentată de actele diverselor procese în care membrii săi au fost implicați pentru posesiunea de la Gârdani- în principal, procese pentru terenuri și produsele acestora; de cele mai multe ori, procesele aveau loc între membri ai familiei Gyulafi și mai puține cu moșieri învecinați.

În 1676 este publicat așa-zisul Urbarium al Cehului Silvaniei care recenzează populația din Cehu și satele aparținătoare cetății Cehului, printre care și Gârdaniul. În acest Urbarium, la Gârdani sunt menționați 2 iobagi și patru sesii iobăgești.

O notiță scurtă din textul lui Petri Mór ne spune despre satul Gârdani că a fost "*distrus înainte de 1682 de turci, tâlharii sătmăreni și curuți*", aceasta fiind singura informație din istoria localității referitoare la un dezastru de proporții la Gârdani.

Un nou Urbarium din 1689 menționează la Gârdani pe proprietarul Gyulai Ferencz cu 6 iobagi.

Conscripția fiscală din 1715 enumeră la Gârdani 10 gospodării plătitoare de impozite, adică 6 iobagi și 4 jeleri; dintre cei șase iobagi, unul este maghiar, altul este german și patru sunt români.

Populația localității la conscripția din 1715 este de 90 de persoane, din care 9 maghiari, 9 germani și 72 români.

Conscripția se reia în 1720, când plătitorii de impozite din Gârdani sunt 16- 7 iobagi și 9 jeleri, toți români; de asemenea, se află aici 5 iobagi revendicați de diverși moșieri. În total, populația localității este în 1720 de 144 de persoane.

Un document din 1729 enumeră posesiunile de la Gârdani ale grofului Gyulai István de Marosnémeti; documentul menționează un număr de 25 de jeleri și doi iobagi, adică Veresmarti Gergely și Erdélyi Nyikora și mai menționează existența unei sesii iobăgești neocupate.

În 1733, numărul familiilor românești din Gârdani este de 30; *"preotul lor se numește Vazul"* (Petri Mór). Același preot e numit *"Vaszilie"* (evident, Vasile n.n.) într-un registru din arhiva metropolitană Blaj; acesta e preot unit, fără casă, cu biserică, fără pământ și păstorește 30 de familii de credincioși⁷. În 1750 locuiesc la Gârdani 336 de credincioși greco-catolici, au biserică, un preot, un cantor; biserica are 6 câble de teren propriu⁸.

Reluăm textul lui Petri Mór care scrie despre conscripția fiscală din 1797; aceasta are loc o dată cu mobilizarea militară împotriva lui Napoleon și, în cadrul ei, la Gârdani sunt înscrși ca proprietari mari grofii Bethlen Gergely, Toldalagi László, Gyulai József și Dárai; ca nobili plătitori de impozite- Gicz Krecsun și Pap Lup (evident, o transcriere fonetică a lui Ghiță Crăciun și Popa Lupu); ca ofițer de rang înalt cu salariu: Manzul Mihály (Mânzu Mihai?); ca preot- Csiriz Petre (Cîrț Petre); ca diacon- Deák Gligoria (diacon Gligorie), iar ca morar- Rusz Gyorgyie (evident, Rus Gheorghe). Conscripția fiscală din 1797 este prima care ne oferă numele unor localnici, fiind vorba în mod cert de români; aceștia au venituri bune și chiar statut de nobili sau salariați ai statului.

În 1805 se decide din nou mobilizarea pentru «menținerea liniștii în țară», astfel că se realizează o nouă conscripție fiscală pentru a se putea distribui sarcina militară. Astfel, *"din Gârdani pot participa cu cal, arme sau pedestru următorii: 1. gr. Bethlen Gergely nobil scutit de impozite; 2. Locuitori liberi nescutiți de impozite: Pap Lup, Gicz Gavrila pedestru și Drăgus Tyimofie la fel pedestru"*.

Biserica greco-catolică începe să țină registru de stare civilă din 1824; în 1856 este organizată școala confesională (ca școală primară cu o singură clasă), iar în 1865 este înființată o școală elementară. Deși Petri Mór se referă la școala satului ca datând din 1856, documentele din arhivele școlare atestă că școala din Gârdani își are începuturile chiar în 1824, o dată cu deschiderea matricolei: începând cu acel an avem referiri la preoți și dieci care, pe lângă obligațiile bisericești, se ocupau și să-i învețe carte pe copiii sătenilor. Primul astfel de diac este Cîrțiu Ștefan; în 1840 vine în sat diacul Duma Dumitru din Tâmaia, care locuiește și predă aici până în 1868, când activitatea școlară e preluată de diacul Budușanu Ioan din Blidărești⁹.

În 1847, cf. Monografiei lui Petri Mór, numărul locuitorilor Gârdaniului este de 466 din care: 4 romano-catolici, 450 greco-catolici și 12 izraeliți.

Revoluția de la 1848 are ecouri și la Gârdani: doi localnici, Mihai Dumitraș și Maștei Călăuz, se înrolează în regimentele grănicerești din Năsăud. În 1849 sunt arestați câțiva localnici învinuiți de tulburări: Băbaș Lup, Cîrț Andrei și Vasile Pop din Băsești de la care se confiscă 452 florini de argint¹⁰.

7 Dr. Dionisie Stoica, Ioan P. Lazăr- "Schita monografică a Sălăgiului", Ed. Victoria, Șimleul Silvaniei, 1908, p. 47

8 idem., p. 54

9 "Gârdani- file de cronică", pp. 49-50

10 "Gârdani- file de cronică", pp. 37-38

Revenind la statistici, sunt interesante și cele rezultate din recensămintele anilor 1850 și 1857, deoarece în acești ani au fost recensate și clădirile. Astfel, în 1850, la o populație totală de 625 de persoane (din care 152 cupluri căsătorite) sunt prezente 128 de case; în 1857, la o populație de 616 locuitori din care 133 cupluri căsătorite, sunt prezente 131 de case¹¹. Este evident că în cei opt ani scurși între cele două recensăminte, standardul de viață crescuse în comună, întrucât în 1857 aproape toate familiile aveau o casă proprie, spre deosebire de anul 1850 când 24 de familii nu aveau o casă proprie.

În 1877, preotul din Gârdani semnează "Memoriul" de susținere a Războiului de Independență a României lansat de vicarul Olimpiu Barbulovici, precum și "Apelul" lansat în același scop de Gh. Pop de Băsești. Mai mult decât atât, preotul face chetă între săteni pentru susținerea războiului¹².

Conform Monografiei lui Petri Mór, în 1890 numărul locuitorilor este de 750 din care: maghiari 18, germani 43, români 682, alte etnii 7. Din punct de vedere confesional, locuitorii sunt: romano-catolici 3; greco-catolici 680; evanghelici de rit augustin 6; reformați 14; izraeliți 47. Numărul caselor din sat este de 170. Observăm aici o inadvertență între etnia recensată a locuitorilor și confesiune: deși se declară 43 de germani, remarcăm că la rubrica "confesiune" se declară 47 de izraeliți. Trebuie precizat aici că la recensământul din 1890, cetățenilor li s-a cerut să declare ca "limbă maternă" limba pe care o vorbesc curent, iar pentru cetățenii evrei nu a fost consemnat dialectul evreiesc vorbit, ci a doua limbă declarată de aceștia, fără să existe explicații pentru această tehnică de recensare¹³. Așadar, componența etnică a satului e mai aproape de realitate dacă luăm în considerare confesiunea declarată, nu limba.

În 1895, numărul gospodăriilor din Gârdani este de 158. Suprafața de teren a localității este de 2865 jugăre cadastrale din care: 1414 pădure, 665 arabil, 443 pășune, 102 câmpie, 18 grădină, 16 vie și paragină, 2 cultivat și 205 neproductiv.

În 1900, proprietățile active ale comunei obțin venituri de 3923 de coroane și 40 de forinți, iar impozitul plătit de comună este de 3155 coroane și 10 forinți.

Tot în 1900, gârdălenii construiesc o școală nouă din lemn, cu un coridor, cancelarie și două clase¹⁴.

În 1908, Dionisie Stoica și Ioan P. Lazăr publică "Schița monografică a Sălagiului", care se dorește a fi o monografie concurentă celei a lui Petri Mór (acesta a fost contestat în epocă de intelectualii români deoarece era originar dintr-o familie românească ce-și renegase originea etnică); deși "Schița monografică" nu conține abundența de detalii istorice și informații de arhivă a Monografiei lui Petri Mór, ea conține informații importante referitoare la comunitățile românești din Sălaj de la începutul secolului XX.

Redăm în continuare notița și tabelul referitoare la Gârdani, extrase din cartea lui Stoica și Lazăr¹⁵:

11 "Gârdani- file de cronică", pp. 24-25

12 "Gârdani- file de cronică", pp. 139-140

13 Varga E. Árpád - "Postfață- Recensăminte ale populației pe teritoriul Transilvaniei în perioada 1850-1910"- pp. 704-705- disp. online la <http://www.kia.hu/konyvtar/erdely/studrom.htm>

14 "Gârdani- file de cronică", p. 52

15 Dr. Dionisie Stoica, Ioan P. Lazăr- "Schița monografică a Sălagiului", Ed. Victoria, Șimleul Silvaniei, 1908, pp. 244-245, 316-317

76. Gârdani (ung. Gardánfalva, pretura Cehului) este sat băștinaș românesc așezat chiar în marginea dinspre răsărit-meazăzi a comitatului. În vremile vechi încă a fost locuit numai de români, dintre cari unii erau iobagi legați de glie (nu era ertat a-și lăsa stăpânul.)

Astăzi are 170 fumuri, cu 940 suflete de religiunea gr. cat. Biserica de lemn s'a edificat la 1700.

Școala confesională are docent ovalificat cu salar de 800 cor., din care 412 le plătește statul ca ajutor.

Dintre adulți abia 13 știu ceti și scrie românește; iar 2 știu și ungurește.

Hotarul are 1500 jugăre pământ, dintre cari abia 500 sunt ale românilor și adecă:

de la 1—5 jugăre au 19 inși.

" 5—10 " " 15 "

" 10—15 " " 10 "

" 15—20 " " 1 "

Prețul unui jugăr de pământ este 300—400 cor. Toți locuitorii sunt plugari.

Alegători sunt 62, dintre cari abia 5 știu scrie și ceti românește, iar 3 și ungurește.

Comunele	Populația		Case românești	Biserici		Școale	Invățători		Salarul învățătorilor		Știutori de carte	Alegători sunt	Meseriași	Grânare bisericești	Societăți de conzum	Coruri	Numărul propriet.	Numărul jugărilor
	gr.-cat.	gr.-or.		de lemn	de piatră		evalif.	neval.	Dela popor	Dela stat								
Doh	548	—	103	—	1	1	1	—	600	—	171	37	—	—	—	—	47	500
Domnin	900	—	208	1	—	1	1	—	1100	100	442	134	—	—	—	—	173	2200
Drighiu	518	—	120	1	—	1	—	—	—	—	88	62	—	—	—	—	129	1000
Dumoslău	305	—	56	1	—	1	1	—	400	—	65	26	—	—	—	—	31	700
Eriuchișfalău	590	—	95	—	1	1	1	—	600	—	246	64	—	—	—	—	65	900
Fetindia	292	—	66	—	1	1	1	—	80	820	69	18	—	—	—	—	54	1780
Firminiș	540	—	102	1	—	1	—	—	—	—	133	46	—	—	—	—	63	700
Fizeș	770	—	146	1	—	1	—	—	—	—	110	80	—	—	—	—	112	1340
Gălpăia	16	640	131	1	—	1	1	—	700	—	170	56	—	—	—	—	126	3217
Gălgău	1500	—	214	—	1	1	1	—	800	—	116	5	—	—	—	—	150	2258
Gârceiu	306	—	80	1	—	—	—	—	—	—	216	22	—	—	—	—	68	700
Gârdani	940	—	170	1	—	1	1	—	388	412	70	62	—	—	—	—	45	500

În Primul Război Mondial, cinci localnici din Gârdani mor pe front (Bontea Gavril, Cirt Gheorghe, Chira Ioan, Tățaran Dumitru, Dumitraș Chifor), iar alți doi se întorc acasă mutilați (Pop Ioan al lui Gheorghieș, Moldovan Gheorghe)¹⁶.

Anuarul SOCEC din 1923 arată pentru Gârdani o populație considerabilă (892 de locuitori), dar cu economie specific rurală. Sunt menționați cei trei frați Blomberg ca moșieri; redăm în continuare notița referitoare la Gârdani așa cum apare ea în Anuarul SOCEC¹⁷ (notița din Anuarul SOCEC infirmă legenda locală conform căreia țărani ar fi alungat familia Blomberg în 1919):

16 "Gârdani- file de cronică", pp. 38-39

17 Anuarul SOCEC al României Mari, Ed. SOCEC, București, 1923, p. 561

GÂRDANI

*Comună rurală. Plasa Cehul-Silvaniei. Secretariat.
coronel Sălsig. Locuitori 892.*

11 km. g. Sălimighiu.

Primar, Căkuz Ioan.—Notar, Varga Alexandru.—

Preot Paroh, Lobonțiu Iuliu.

Cărciumari: Teojuvici Aron d-na, Weiss Mauriciu.

Comercianți (art. mixte): Teojuvici Aron d-na,

Teojuvici Eugen, Weiss Mauriciu.

Mouze: Vălean Irma.

Onă (comercianți): Izrael Herman văd.

Proprietari de moși: Baronul Blomberg Friedrich

Baronul Blomberg Iuliu, Baroneasa Blomberg

Leonorie

În "Șematismul veneratului cler al Eparhiei Greco-Catolice a Maramureșului" din anul 1932 apare următoarea notiță referitoare la Gârdani (Districtul Silvania, pag. 61):

10 GÂRDANI — Parohie din 1828. Biserică de piatră din 1926, consacrată în 1928. Hramul: Sf. Arhangheli. Casă parohială de lemn. Matricule din 1828. Dela sediul protopopesc 22 km.

POȘTA: Sălsig. — GARA: Ulmeni. — PLASA: Cehul-Silvaniei.

PREOT: On. SIMEON POP, paroh. — CURATOR: Vasile Tânc. — CANTOR: Ioan Ardelean.

Numărul sufletelor: 972. — Rom. cat. 7. — Calv 13. — IZR. 24.

De asemenea, Gârdaniul apare și în Șematismul din 1936 (pag. 83) așa cum se vede în continuare:

DISTRICTUL SILVANIA

83

10. GÂRDANI — Parohie din 1828. Biserică de piatră din 1926, consacrată în 1928. Hramul: Sf. Arhangheli. Casă parohială de lemn din 1924. Edificiu școlar de lemn din 1900. Matricule din 1828. — Dela sediul protopopesc 23 km.

PLASA: Cehul-Silvaniei (jud. Sălaj).

POȘTA: Sălsig.

TELEGRAFUL, TELEFONUL ȘI GARA: Ulmeni.

PREOT: M. On. TIT BUD, paroh prot. onorar. — CURATOR: Vasile Tânc. — CANTOR: Ioan Ardelean.

Numărul sufletelor: 1080. — R.-cat. 5. — Calv. 8. — Poc. 5. — IZR. 25.

În 1934 se repară șoseaua principală care străbătea Gârdaniul (actualul drum județean) și drumurile comunale; lucrările se execută prin prestație publică în contul impozitelor restante, lichidându-se astfel restante de 45610 lei. În cadrul lucrărilor se construiesc două poduri și se repară trei.

În 1935 se înființează pepiniera comună.

În 1936 se lărgesc drumurile comunale și se împrăștie 15 mc. pietriș prin prestație publică.

Tot prin prestație publică, în 1937 se transportă alți 30 mc. pietriș pentru drumuri și se aduc de la Țicău 7 stânjeni piatră de carieră pentru construirea casei notariale din Sălsig (în acel an, Gârdani aparținea Circumscripției Notariale Sălsig). În acest an, printre membrii Consiliului Comunal îl regăsim și pe baronul Blomberg Frederic¹⁸, o nouă dovadă a faptului că alungarea familiei von Blomberg de către săteni, în 1919, e doar o legendă locală.

Tot în 1937, în Gârdani se află 198 fântâni cu o calitate a apei "mediocră"¹⁹; de asemenea, se află aici 221 case, iar localitatea are 1100 locuitori²⁰.

În 1938, în Gârdani sunt prezente 5 case de zid și 239 case de lemn. Case cu o încăpăre sunt 15, case cu două încăperi sunt 195, case cu trei încăperi sunt 18, iar case cu patru încăperi sunt 6. Sunt acoperite cu tablă 2 case, cu țiglă- 32, cu șindrilă- 2, cu paie- 208. Au sobe de fier 244 de case, au latrină 118 case, în timp ce 126 case nu au latrină. Grădini de zarzavat au 244 gospodării, pomi fructiferi au 35 de gospodării, fântână proprie au 192 gospodării, grajduri bune sunt în 185 gospodării, iar grajduri rele sunt în 59 gospodării²¹.

După cum se vede, din statistica anului 1938 rezultă o calitate slabă a locuirii pentru cea mai mare parte a locuitorilor satului.

În 1940, după Arbitrajul de la Viena, Gârdaniul revine Ungariei. Este cunoscut numele unui localnic- Crișan Vasile, fiul lui Pasc și Maria din Gârdani- care fuge în România și se înrolează în Regimentul I Roșiori.

În 1944, armata română și cea sovietică se încartiruesc o săptămână la Gârdani; nu se înregistrează lupte ci doar un incident în care, dintr-o neînțelegere, militarii români din Gârdani și cei din Pribilești trag unii în alții, rezultând doi morți.

În cel de-al Doilea Război Mondial, cinci gârdăleni își pierd viața pe front (Ardelean Ioan, Gheorghe al lui Iacobo, Chira Ioan al lui Vasalica Chirii, Călăuz Ioan al lui Lorințu Vasalichii Mării și Loți Borjuganul)²².

În 1945, din proprietatea Blomberg (262 iugăre) sunt împrăștiate 239 familii de localnici, iar pădurea familiei Blomberg este naționalizată.

În 1949 se înființează la Gârdani "întovărașirea agricolă", iar în 1962 se înființează CAP Gârdani²³.

În 1975-1976 se construiește Căminul Cultural.

În 1996 se introduce în comună rețeaua de alimentare cu apă potabilă.

În 1997 se introduce rețeaua de alimentare cu gaz metan.

În 2000-2002 se construiește noua școală.

În 2003-2008 s-a realizat și s-a extins rețeaua de canalizare a comunei.

În 2005 se modernizează Căminul Cultural în cadrul căruia se mută și sediul Primăriei.

În 2006-2008 se modernizează și se extinde rețeaua de apă²⁴.

18 "Gârdani- file de cronică", pp. 34-35

19 "Gârdani- file de cronică", p. 15

20 "Gârdani- file de cronică", p. 34

21 "Gârdani- file de cronică", pp. 27-28

22 "Gârdani- file de cronică", pp. 43-44

23 "Gârdani- file de cronică", pp. 45-46

24 "Gârdani- file de cronică", pp. 236-239

3. FAMILIA VON BLOMBERG- SCURT ISTORIC

Primul proprietar al reședinței de la Gârdani era descendentul unei familii germane înnobilate încă de la 1670.

Familia von Blomberg este originară din Renania de Nord-Westfalia, mai exact din zona orașului Blomberg care a și dat numele baronatului. De-a lungul istoriei, familia s-a ramificat și s-a extins din Germania în Austria, în țările baltice și în Europa de Est până în Transilvania, unde s-a identificat cea mai îndepărtată spre est ramură a familiei von Blomberg (aceasta fiind chiar familia stabilită la Gârdani). Mai mult decât atât, o altă ramură a familiei s-a stabilit în SUA după Războiul de Independență.

Familia a fost prolifică, înregistrând un număr mare de descendenți la fiecare generație; mulți dintre descendenți au devenit militari de carieră, generând astfel o tradiție de familie (cel mai cunoscut fiind mareșalul Werner von Blomberg), dar au fost și pictori, actori, sportivi, poeți și inventatori.

Ramura stabilită în Transilvania s-a amestecat ulterior cu alte familii nobiliare locale, prin căsătorii cu descendenți ai familiilor Bánffy și Wass.

Dat fiind numărul mare de ramificații ale familiei, a fost dificil de identificat ascendența familiei von Blomberg de la Gârdani până la primul baron von Blomberg; totuși, conform informațiilor de pe portalul specializat în genealogie <https://www.geni.com/>, ea pare a fi fost cea enumerată în continuare:

Primul baron von Blomberg a fost Johann Albert von Blomberg, născut în 1605, căsătorit cu Martha von Manteuffel, decedat în 1689. Pe 5 mai 1670, acesta a primit titlul ereditar de Baron Imperial de la împăratul Leopold I (*foto 2⁵*), titlu pe care l-a transmis fiilor săi Nikolaus (născut în 1628) și Ernst Fabian (născut în 1630).

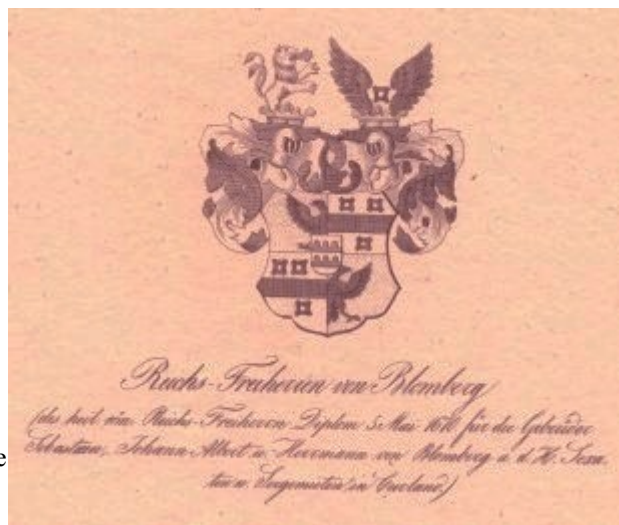

foto 2- diploma prin care familia Blomberg primește titlul de baron

Vom enumera în continuare descendenții direcți ai lui Nikolaus von Blomberg, cei care au condus către ramura familiei stabilită la Gârdani:

- Christoph Heinrich von Blomberg, unic fiu al lui Nikolaus von Blomberg; născut în 1665, decedat în 1700. A avut doi fii: Karl Magnus (n. 18 oct. 1695, d. 10 nov. 1748) și Georg Dietrich (n. 1700-1759)
- Georg Dietrich von Blomberg, fiul cel mic al lui Christoph Heinrich von Blomberg; născut în 1700, decedat în 1759; a avut opt copii
- Ludwig Wolfart Alexander von Blomberg, primul fiu al lui Georg Dietrich von Blomberg; născut pe 20 octombrie 1738 la Detmold (Renania de Nord- Westfalia), decedat pe 11 martie 1807 la Lemgo (Renania de Nord- Westfalia)
- Georg Moritz Ludwig Ernst von Blomberg, unicul fiu al lui Ludwig Wolfart Alexander von Blomberg; născut pe 19 septembrie 1770 la Horn, Lippe (Renania de Nord- Westfalia), decedat pe 18 august 1818; a avut opt copii

25 sursa imaginii: contul de Flickr al lui Arthor Von Blomberg, disp. online la <https://www.flickr.com/photos/36917747@N03/albums/72157616231128049>

- Julius Heinrich Wilhelm Ernst von Blomberg, al treilea născut/ primul băiat al lui Georg Moritz Ludwig Ernst von Blomberg; născut pe 13 martie 1800 la Lippstadt/ Arnsberg (Renania de Nord-Westfalia), decedat pe 23 februarie 1882 la Iggenhausen/ Lichtenau (Renania de Nord- Westfalia); a fost căsătorit cu Karoline Friederike von Blomberg și a avut cu aceasta trei copii, toți băieți. Cel mai mic dintre aceștia a fost Ludwig August Heinrich von Blomberg, primul baron von Blomberg despre care știm cu certitudine că a locuit efectiv la Gârdani;

- Ludwig August Heinrich von Blomberg, fiul cel mic al lui Julius Heinrich Wilhelm Ernst von Blomberg; născut pe 18 octombrie 1838 la Unna (Renania de Nord- Westfalia) s-a căsătorit cu Barbara de Apor de Al-Tórja, fiica baronului Gergely Apor de Al-Tórja și a Klaudiei Barcsay. Au avut împreună trei copii- doi fii și o fiică. Au decedat amândoi la Gârdani- baronul pe 27 octombrie 1915, iar baroneasa pe 27 octombrie 1931. Cei trei urmași ai lor au fost:

- Friedrich Wohlfart Paul von Blomberg, născut pe 11 martie 1873 la Mödling bei Wien, decedat pe 14 decembrie 1958 la Gherla;

- Julius Ludwig August von Blomberg, născut pe 24 mai 1884 la Viena, căsătorit cu Huberta Döry de Jobaháza, decedat pe 25 iulie 1959 la Satu Mare

- Barbara Klaudia Johanna Agnes von Blomberg, născută pe 7 octombrie 1885 la Viena, necăsătorită, decedată pe 10 iunie 1938 la Gârdani

Aceștia trei sunt și cei trei Blomberg menționați în Anuarul SOCEC din 1923 ca moșieri la Gârdani.

- Dintre cei trei, Friedrich Wohlfart Paul von Blomberg (*foto 3*²⁶) s-a căsătorit cu Erzsébet von Blomberg (*foto 4*²⁷), născută pe 8 octombrie 1879 la Țaga în familia Wass de Csege et Szentegyed, decedată pe 21 mai 1947 la Gherla; au avut împreună trei copii, adică:

- Caroline Klaudia Sarolta Barbara Bánffy de Losoncz (*foto 5*²⁸), născută pe 19 aprilie 1907 la Gârdani, decedată pe 20 iunie 1996 în Lage-Lippe (Renania de Nord- Westfalia, Germania); căsătorită cu Baronul Dyonis Bánffy de Losoncz, fără copii;

- Elisabeth Therese Irma von Blomberg, născută pe 9 iulie 1908 la Gârdani, decedată pe 19 ianuarie 1999 în Lage-Lippe (Renania de Nord- Westfalia, Germania); necăsătorită, fără copii;

- Ludwig Eugen Paul von Blomberg, născut pe 13 septembrie 1913 la Gârdani, căsătorit cu Helene Reményi de Zsohna, decedat pe 21 martie 1989 la Niagara-on-the-Lake, Niagara Regional Municipality, Ontario, Canada; fără copii.

foto 3

Friedrich Wohlfart Paul von Blomberg

foto 4

Erzsébet von Blomberg

foto 5

Caroline Klaudia Sarolta Barbara n. von Blomberg

La rândul său, Julius Ludwig August von Blomberg a avut doi copii- un băiat și o fată- ale căror date biografice, însă, ne sunt necunoscute; știm doar că fiul său, Hugo Maria Eugen Friedrich von Blomberg, a fost ultimul proprietar von Blomberg al castelului.

Datele biografice atașate fiecărui personaj ne permit să facem câteva observații relevante pentru studiul de față.

26 sursa foto: <https://www.geni.com/people/Freiherr-FRIEDRICH-Wohlfart-Paul-von-Blomberg/6000000011790102629>

27 sursa foto: <https://www.geni.com/people/Erzs%C3%A9bet-Wass/6000000011790655366>

28 sursa foto: <https://www.geni.com/people/Baronesse-Caroline-Carla-Klaudia-Sarolta-Barbara-B%C3%A1nffy-de-Losoncz/6000000059617469118>

Observăm că primul von Blomberg împrumutat la Gârdani trebuie să fi fost Ludwig Wolfart Alexander von Blomberg, cel care în 1780 avea vârsta de 42 de ani. Totuși, cel care s-a hotărât să construiască o reședință la Gârdani trebuie să fi fost nepotul acestuia, Julius Heinrich Wilhelm Ernst von Blomberg, care avea 20 de ani în 1820. În 1820 decedaseră atât Ludwig Wolfart Alexander von Blomberg, cât și unicul său fiu, Georg Moritz Ludwig Ernst von Blomberg, tatăl presupusului investitor, tânărul Julius Heinrich Wilhelm Ernst von Blomberg. E posibil ca tocmai situația familiei din acel moment să fi dus la construirea reședinței de la Gârdani: Georg Moritz Ludwig Ernst von Blomberg decedase în 1818, lăsând în urmă opt copii. Dificultățile materiale inerente în această situație trebuie să-l fi determinat pe tânărul Julius Heinrich, pe atunci în vârstă de 20 de ani, să fructifice donația primită de bunicul său în Transilvania și să-și construiască acolo o locuință. Totuși, el nu pare a fi locuit permanent în reședința pe care a construit-o la Gârdani; abia fiul său, Ludwig August Heinrich von Blomberg, și soția lui au decedat la Gârdani, ceea ce înseamnă că pentru ei reședința de la Gârdani devenise deja locuința permanentă a familiei.

O fotografie istorică ne prezintă familia von Blomberg în fața castelului; din păcate, nu putem identifica precis personajele și nici momentul istoric al prelevării imaginii (*foto 6*²⁹). Totuși, judecând după îmbrăcămintea și vârsta personajelor, am putea presupune că fotografia este executată în jur de 1921-1923, iar în partea de jos a imaginii se află Ludwig Eugen Paul von Blomberg (având cca. 8-10 ani) și surorile lui, Elisabeth Therese Irma (cca. 13-15 ani) și Caroline Klaudia Sarolta Barbara (cca. 14-16 ani); în picioare, în spatele fotografiei, ar putea fi părinții lor, Friedrich Wolfhart Paul și Erzsébet von Blomberg. Comparând chipurile lui Friedrich, Erzsébet și Caroline cu cele din fotografiile anterioare, constatăm că ei ar putea fi, într-adevăr, personajele fotografiei. Mai putem presupune că bătrâna din centrul imaginii este baroneasa Barbara von Blomberg, bunica celor trei copii, dar bărbatul din stânga imaginii nu poate fi soțul său, Ludwig August Heinrich von Blomberg, întrucât acesta decedase în 1915, când micul Ludwig Eugen Paul avea doar doi ani. În dreapta sus ar putea fi fiul Julius Ludwig August cu soția și fiica sa.

foto 6- familia Blomberg la Gârdani

În fine, prezentăm și stema familiei în două reprezentări executate de Adolf Matthias Hildebrandt în 1901 și în 1902 pentru Anuarul Nobilimii din Westfalia (*foto 7,8*³⁰), precum și stema

29 fotografia ne-a fost pusă la dispoziție de actualul proprietar, Ioan Andrei Botiș

30 sursa imaginilor: [https://de.wikipedia.org/wiki/Blomberg_\(Adelsgeschlecht\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Blomberg_(Adelsgeschlecht))

simplificată care a stat la originea desenelor lui Adolf Matthias Hildebrandt, adică cea desenată pe diploma de înnoobilare de la 1670 (foto 9³¹).

foto 7,8,9- stema familiei von Blomberg în diverse reprezentări

Mai trebuie precizat aici că localnicii au păstrat o amintire proastă baronilor von Blomberg, despre care s-au păstrat legende locale care-i înfățișează ca oameni aspri și neprietenoși. Evident, toate aceste legende trebuie luate cu rezerve, fiind inevitabilă proiectarea de attribute negative din partea sătenilor către moșierii satului.

4. CASTELUL BLOMBERG ȘI INCINTA- EVOLUȚIE ISTORICĂ

Tot ceea ce știm despre începuturile castelului Blomberg este că împăratul Iosif al II-lea a donat moșia de la Gârdani unui conte von Blomberg în anul 1780. Coroborând această informație cu genealogia prezentată în cap. 3, deducem că primul von Blomberg proprietar la Gârdani a fost Ludwig Wolfart Alexander von Blomberg, în vârstă de 42 de ani în anul dobândirii moșiei, 1780.

Totuși, castelul este construit abia în 1820 cf. înscrierii din cartea funciară, ceea ce face să se menționeze, în general, că edificarea lui a durat foarte mult. Considerăm eronată presupunerea că edificarea castelului ar fi durat 40 de ani: nu este obligatoriu ca edificarea să fi început imediat după intrarea în posesia terenului, cu atât mai mult cu cât trebuie să privim această situație prin prisma realității acelor vremuri: familia von Blomberg era o familie bine situată în nobilimea imperială, conectată la vârful vieții publice, stabilită de sute de ani în Renania de Nord- Westfalia, astfel că perspectiva mutării într-un sat necunoscut din Transilvania nu putea fi interesantă pentru Ludwig Wolfart Alexander von Blomberg. Acesta avea un singur fiu, Georg Moritz Ludwig Ernst von Blomberg, care în 1780 avea 10 ani; fără îndoială că baronul Blomberg nu avea nici un motiv să-și mute familia la Gârdani, lipsindu-și astfel unicul fiu de toate perspectivele cuvenite unui descendent de familie nobilă renană.

Totuși, acest Ludwig Wolfart Alexander trebuie să fi adus aici arborele Gingko Biloba care există și azi lângă fosta clădire a servitorilor (fosta bucătărie a Școlii Ajutătoare), întrucât vârsta estimată a arborelui corespunde perioadei în care von Blomberg a fost împrorietărit la Gârdani. Este posibil ca baronul să fi adus aici arborele ca experiment de aclimatizare sau chiar ca o modalitate de a-și marca noua posesiune și de a-și afirma intențiile de viitor prin plantarea unui arbore exotic și extrem de longeviv.

Faptul că familia nu s-a grăbit să construiască o reședință la Gârdani este confirmat de a doua ridicare topografică austriacă (ridicarea franciscană, 1806-1869)- v. foto 10³².

31 sursa: contul de Flickr al lui Arthor Von Blomberg, disp. online la <https://www.flickr.com/photos/36917747@N03/albums/72157616231128049>

32 sursa hărții: mapire.eu

foto 10- a doua ridicare topografică austriacă- 1806-1869

Observăm pe ridicarea franciscană că în zona în care se află azi castelul apăruseră câteva anexe gospodărești foarte mari, cu curți întinse, dar castelul încă nu exista. Nu cunoaștem anul exact al ridicării franciscane în zonă, dar este evident anterioară edificării castelului Blomberg. Mai mult decât atât, nici configurația curților și anexelor nu sugerează că s-ar fi păstrat ceva din clădirile de atunci. Această situație indică faptul că familia von Blomberg începuse, într-adevăr, să utilizeze proprietatea de la Gârdani după o vreme de la intrarea în posesie, dar o utiliza ca simplă sursă de venit, nu ca reședință. Mai exact, familia organizase aici o exploatare agricolă importantă condusă, probabil, de un arendaș local care trimitea produsele spre reședința familiei din Renania de Nord- Westfalia; aceasta era o situație curentă în acele vremuri, în care familiile nobile se întrețineau în acest fel, din produsele moșiilor pe care le aveau în posesie.

Ludwig Wolfart Alexander von Blomberg, primul Blomberg împrumutat la Gârdani, a decedat în 1807; unicul său fiu, Georg Moritz Ludwig Ernst von Blomberg, a decedat și el în 1818, lăsând în urmă opt copii, dintre care al treilea născut și primul băiat a fost Julius Heinrich Wilhelm Ernst von Blomberg, născut în 1800.

Construirea unei reședințe la Gârdani trebuie să fi fost ideea acestui tânăr von Blomberg, care în 1820 avea 20 de ani. Rămas la 20 de ani cap de familie ca prim născut de parte bărbătească, tânărul Julius trebuie să se fi văzut nevoit să caute soluții pentru a menține standardul de viață al numeroasei sale familii. Probabil că veniturile moșiei din Transilvania erau suficient de tentante pentru ca tânărul baron să se fi decis să fructifice donația primită de bunicul său la Gârdani și să construiască acolo o locuință alături de ferma aflată deja în exploatare. Totuși, nici el nu pare a fi locuit permanent în reședința pe care a construit-o la Gârdani, judecând după faptul că toți copiii săi s-au născut în Renania de Nord-Westfalia, unde el a și decedat, adică momentele importante ale existenței sale s-au petrecut în leagănul familiei renane, nicidecum în îndepărtata Transilvanie. Abia fiul său, Ludwig August Heinrich von Blomberg, și soția acestuia au decedat la Gârdani, ceea ce înseamnă că ei deja locuiau permanent aici.

Reluăm aici datele biografice ale acestui Ludwig August Heinrich și ale familiei sale, întrucât ei sunt primii baroni von Blomberg despre care avem certitudinea că au locuit efectiv la Gârdani: Ludwig August Heinrich von Blomberg, fiul cel mic al lui Julius Heinrich Wilhelm Ernst von Blomberg (cel care a construit castelul de la Gârdani), s-a născut pe 18 octombrie 1838 la Unna (Renania de Nord-Westfalia) și s-a căsătorit cu Barbara de Apor de Al-Tórja, fiica baronului Gergely Apor de Al-Tórja și a Klaudiei Barcsay. Au avut împreună trei copii- doi fii și o fiică. Au decedat amândoi la Gârdani- baronul pe 27 octombrie 1915, iar baroneasa pe 27 octombrie 1931. Cei trei urmași ai lor au fost:

- Friedrich Wohlfart Paul von Blomberg, născut pe 11 martie 1873 la Mödling bei Wien, decedat pe 14 decembrie 1958 la Gherla;

- Julius Ludwig August von Blomberg, născut pe 24 mai 1884 la Viena, căsătorit cu Huberta Döry de Jobaháza, decedat pe 25 iulie 1959 la Satu Mare

- Barbara Klaudia Johanna Agnes von Blomberg, născută pe 7 octombrie 1885 la Viena, necăsătorită, decedată pe 10 iunie 1938 la Gârdani

Vedem castelul pentru prima oară pe cea de-a treia ridicare topografică austriacă (ridicarea franciscană- iosefină, 1869-1887)- v. *foto 11*³³. Harta este o sursă bună de detalii semnificative: observăm că planimetria castelului era aceeași cu cea de azi (cu excepția extinderii din nord-est, construită în perioada comunistă pentru a adăposti grupurile sanitare); mai vedem că exista deja și clădirea servitorilor, despre care știm din cartea funciară că a fost edificată în 1878 (fosta bucătărie a Școlii Ajutătoare, clădire care există și azi); că terenul castelului era mult mai întins spre est decât azi, că zona anexelor din sudul castelului era clar delimitată față de curtea acestuia. Mai observăm că grădina de azi cu aleea castanilor era înregistrată ca livadă (reprezentată ca exploatare agricolă), că prin sudul castelului trecea un curs de apă (l-am văzut și pe ridicarea iosefină), iar drumul paralel cu acesta care ducea la castel era mult mai larg decât este azi. Curtea anexelor era deservită și ea de un drum larg și drept și era bordată de arbori. Sunt prezente anexe gospodărești care azi nu mai există; dintre clădirile reprezentate pe ridicarea franciscană- iosefină, doar castelul și clădirea servitorilor mai există azi.

foto 11- Gârdani pe ridicarea franciscană-iosefină (1869-1887)

Informațiile de pe cea de-a treia ridicare topografică austriacă se reiau pe Planul Director de Tragere (1917-1926); acesta compilează hărți anterioare, motiv pentru care îl considerăm relevant tot pentru finalul de sec. XIX (*foto 12*³⁴). În privința castelului Blomberg, este evident faptul că reprezentarea de pe Planul Director de Tragere o preia integral pe cea de pe ridicarea franciscană- iosefină.

33 sursa hărții: mapire.eu

34 sursa hărții: <http://www.geo-spatial.org>

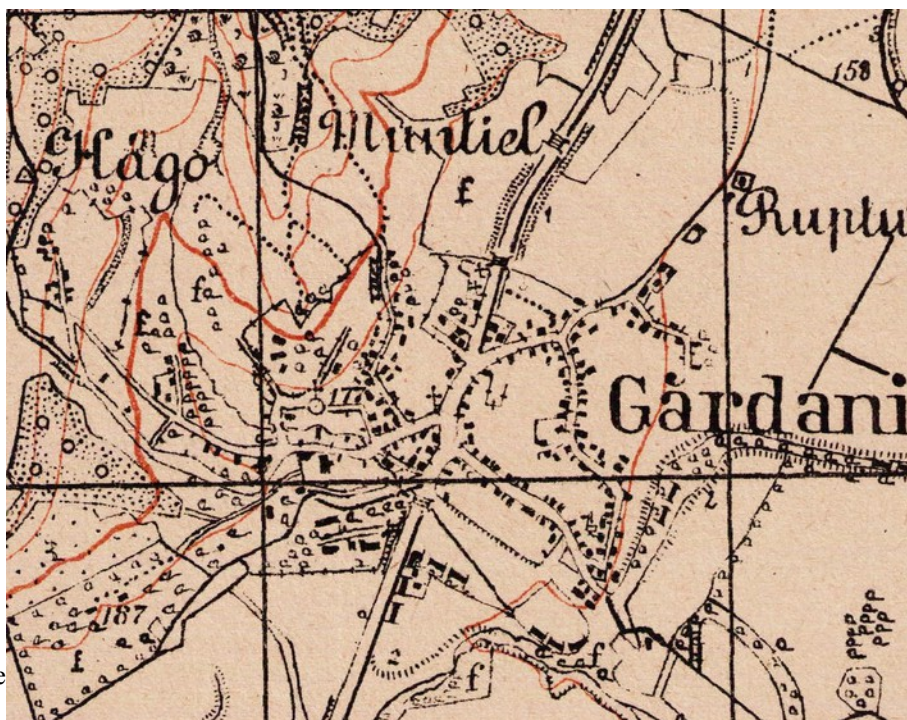

foto 12- Gârdani pe Planul Director de Tragere (final de secol XIX)

O fotografie din 1910 ne arată reședința Blomberg în starea în care se afla ea la aproape 100 de ani de existență (foto 13³⁵).

foto 13- castelul Blomberg în 1910

Se observă aici că ferestrele aveau obloane, detaliu pe care l-am observat și pe fotografia de familie pe care am datat-o cu aproximație în jurul anilor 1921-1923 (v. cap. 3, foto 6). Se mai observă că în volumetria și fațadele clădirii nu au intervenit modificări până azi, dar a fost înlocuită învelitoarea (învelitoarea originală avea mici lucarne pentru iluminatul podului, lucarne care azi nu mai există).

35 sursa foto: darabanth.com

Fotografia nu e suficient de clară încât să ne dăm seama din ce material era executată învelitoarea originală; coloritul e închis, ceea ce ar putea sugera ori țiglă, ori plăci din tablă de cupru sau de zinc, toate fiind tehnici specifice perioadei în care a fost construită clădirea.

Se mai observă că reședința era înconjurată de un parc, fără a se distinge detaliile amenajării peisagere.

Deși legendele locale spun că sătenii au alungat familia von Blomberg în 1919, am arătat în capitolul anterior că familia von Blomberg a fost menționată ca locuind la Gârdani pe toată durata perioadei interbelice, iar Friedrich Wolfhart Paul von Blomberg a fost chiar consilier local în 1937.

O hartă militară maghiară din 1941 reprezintă din nou castelul și clădirile înconjurătoare; harta este neclară și pare a relua întocmai informațiile de pe ridicarea franciscană-iosefină fără a le actualiza, motiv pentru care ea nu aduce informații relevante în plus; o redăm, totuși, aici pentru a respecta acuratețea surselor (foto 14³⁶).

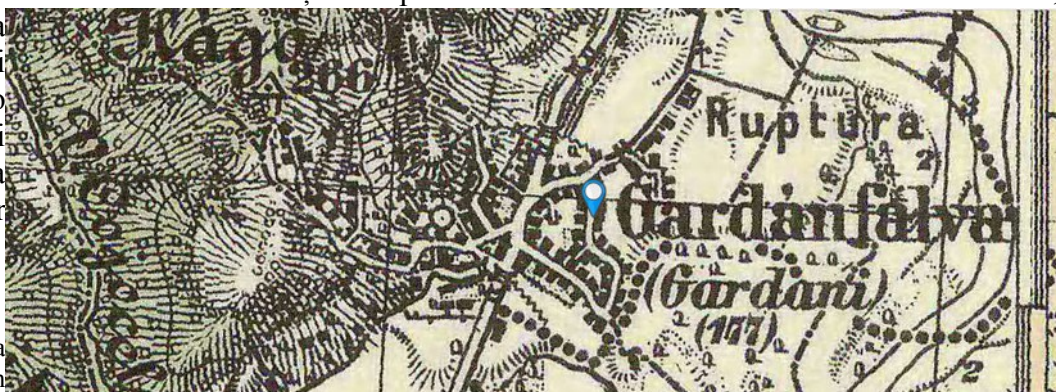

foto 14- Gârdani pe harta militară maghiară din 1941

În 1945, din familia Blomberg de la Gârdani mai trăiau doi dintre cei trei moșieri von Blomberg cu familiile lor: Friedrich Wolfhart Paul von Blomberg (cu soția sa Erzsébet și copiii lor Caroline Klaudia Sarolta Barbara, Elisabeth Therese Irma și Ludwig Eugen Paul) și Julius Ludwig August von Blomberg (cu soția Huberta și cei doi copii ai lor- o fiică și fiul Hugo Maria Eugen Friedrich von Blomberg); sora lor, Barbara Klaudia Johanna Agnes von Blomberg, decedase în 1938 la Gârdani. O dată cu preluarea proprietăților "străinilor" de către stat, familia Blomberg trebuie să părăsească proprietatea de la Gârdani, astfel că Friedrich Wolfhart Paul și familia sa se mută la Gherla, iar Julius Ludwig August von Blomberg și familia sa se mută la Satu Mare. În cele din urmă, o parte dintre copii se mută în Germania, în leagănul familiei din Renania de Nord- Westfalia (fetele Caroline și Elisabeth), iar Ludwig Eugen Paul von Blomberg emigrează în Canada.

Datele biografice ale celor doi copii ai lui Julius Ludwig August von Blomberg și parcursul acestora după plecarea de la Gârdani nu ne sunt cunoscute; știm doar că fiul său, Hugo Maria Eugen Friedrich von Blomberg, a emigrat în Olanda, el fiind și ultimul proprietar von Blomberg al castelului de la Gârdani, cel care l-a înstrăinat către actualul proprietar.

Friedrich Wolfhart Paul va deceda în 1958 la Gherla, după ce soția sa decedase deja în 1947 la Gherla; fratele Julius Ludwig August va deceda un an mai târziu la Satu Mare.

În 1950, castelul este transformat în școală, iar între 1957 și 1963 este sediu de tabere școlare.

În 1957 se introduce electricitatea în castel prin utilizarea unui grup electrogen și se realizează rețelele interioare de apă și canalizare.

În 1963, aici este mutată școala pentru copii cu deficiențe mintale de la Coștiui.

În 1966, un incendiu distruge o parte din acoperiș³⁷; acesta este, probabil, momentul în care se decide refacerea învelitorii.

Naționalizarea proprietății este înscrisă în cartea funciară abia în 1965.

Din 1983, la Gârdani se înființează Casa de Copii școlari cu Școală Ajutătoare cu 166 de locuri³⁸; casa de copii a funcționat aici până în 2011, când proprietatea a fost retrocedată moștenitorului Hugo Maria Eugen Friedrich von Blomberg.

36 sursa hărții: mapire.eu

37 "Gârdani- file de cronică"- pp. 67-68

Pentru perioada comunistă sunt relevante două fotografii nedatate (foto 15³⁹, 16⁴⁰) și o planșă cadastrală din 1983 (foto 17⁴¹).

foto 15- Castelul Blomberg în perioada comunistă/ moment neprecizat, probabil anterior anului 1963

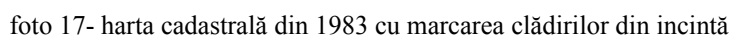
foto 16- Castelul Blomberg în perioada comunistă/ moment neprecizat, probabil ulterior anului 1980

38 adresa nr. 48492 din 27 octombrie 1983 a Ministerului Educației și Învățământului prin care se aprobă înființarea Școlii Ajutătoare; document pus la dispoziție de Consiliul Județean Maramureș

39 sursa foto: https://ecreator.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=105:monumente-care-inchid-legend&catid=16&Itemid=118

40 sursa foto: "Gărdani- file de cronică", p. 69

41 sursa hărții: Consiliul Județean Maramureș

O parte dintre obloane dispăruseră deja sau mai existau doar ramele lor.

Totuși, cea mai importantă observație care se poate face pe această fotografie este aceea că textura învelitorii de pe corpul principal este vizibilă, ceea ce înseamnă că fotografia este executată înainte de 1966 (anul incendiului care a afectat acoperișul). Mai mult, absența tablei indicatoare de pe peretele școlii (tablă pe care o vom vedea în fotografia următoare) ne face să credem că fotografia este executată în perioada taberelor școlare, deci anterior anului 1963. Aparent, până în acest an pe lucarne fuseseră deja înlocuite plăcile de tablă cu tablă fălțuită. Nu avem nici un motiv să credem că învelitoarea corpului principal fusese schimbată vreodată între anul edificării și anul executării fotografiei; prin urmare, ceea ce vedem în această fotografie este învelitoarea originală și se vede foarte clar că era din plăci pătrate dispuse în formă de solz (tratare obișnuită în perioada respectivă), ceea ce înseamnă că învelitoarea originală a fost din plăci de tablă, cel mai probabil de zinc.

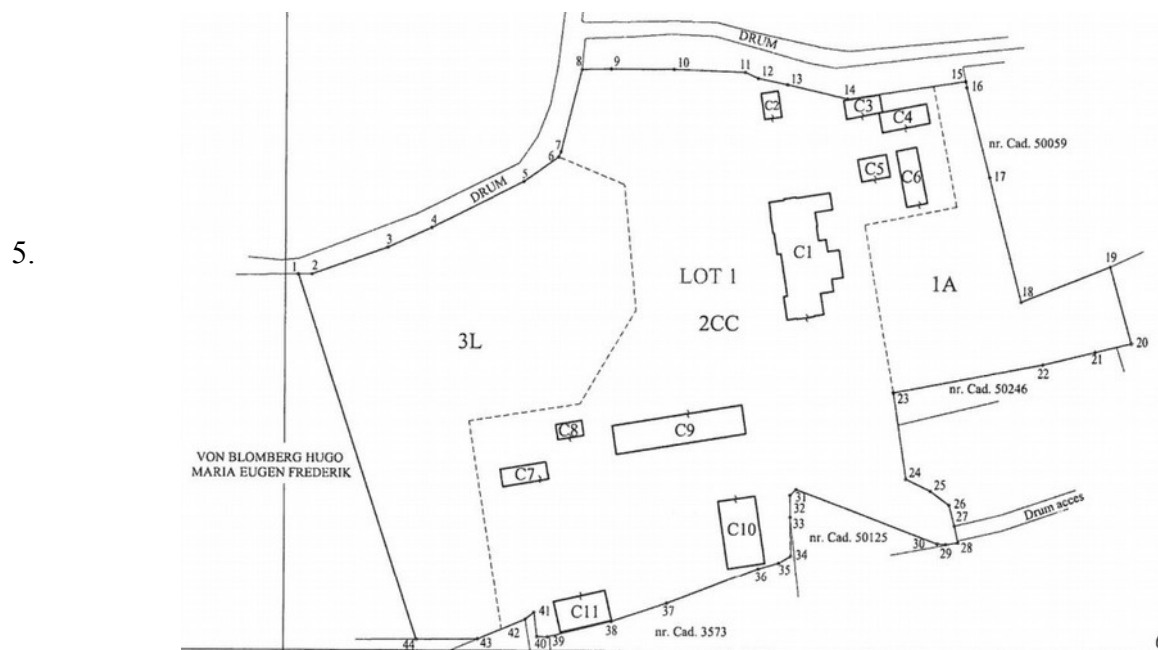
În următoarea fotografie (*foto 16*) observăm că se montase o placă cu numele școlii (ceea ce înseamnă că aici se înființase deja Școala Ajutătoare, deci fotografia este ulterioară anului 1963), iar parapetul din fier forjat al balconului lateral fusese deja înlocuit cu parapet plin.

În ceea ce privește învelitoarea, observăm că fusese deja schimbată și învelitoarea de pe corpul principal (au dispărut "tabacherele" decorative)- ceea ce împinge momentul realizării fotografiei după 1966-, iar tabla fălțuită de pe lucarne este învechită; judecând după gradul de uzură al tablei de pe lucarne, fotografia este executată, cel mai probabil, în anii '80 ai perioadei comuniste.

În ceea ce privește planșa cadastrală, observăm că în 1983 erau deja edificate toate anexele care se văd și azi; de altfel, data edificării lor e înscrisă în cartea funciară (v. *foto 18* și tabel cu explicații ⁴²).

42 documentație cadastrală pusă la dispoziție de către actualul proprietar, dl. Ioan Andrei Botis

Sunt reprezentate pe planșa din 1983 și amenajările peisagere și chiar este reprezentată aleea mărginită de castani din vestul castelului, marcată aici ca livadă. Încă nu fusese amenajat micul amfiteatru din partea de vest a curții sau, dacă el exista deja, nu a fost reprezentat pe planul cadastral.

C1	CAS	652	Constructie CAS P+1: - Castel, edificat în anul 1820, - suprafața construită desfășurată = 1304 mp.
C2	CA	50	Constructie anexa P: - edificată în anul 1965, - suprafața construită desfășurată = 50 mp.
C3	CA	74	Constructie anexa P: - Garaj edificat în anul 1965, - suprafața construită desfășurată = 74 mp.
C4	CA	107	Constructie anexa P: - Sala de sport, edificată în anul 1972, - suprafața construită desfășurată = 107 mp.
C5	CA	72	Constructie anexa P+1: - Uscătorie, edificată în anul 1972, - suprafața construită desfășurată = 144 mp.
C6	CA	132	Constructie anexa P: - Centrala termică, edificată în anul 1991, - suprafața construită desfășurată = 132 mp.
C7	CA	89	Constructie anexa P: - Grajd, edificat în anul 1975, - suprafața construită desfășurată = 89 mp.
C8	CA	44	Constructie anexa P: - Atelier, edificat în anul 1965, - msuprafața construită desfășurată = 44 mp.
C9	CA	418	Constructie anexa D+P: - Bucătărie, edificată în anul 1878, - suprafața construită desfășurată = 466 mp.
C10	CA	282	Constructie anexa P: - Magazie lenjerie, edificată în anul 1965, - suprafața construită desfășurată = 282 mp.
C11	CA	180	Constructie anexa P+1+M: - Club, edificat în anul 1969, - suprafața construită desfășurată = 540 mp.

foto 18- plan cadastral cu marcarea clădirilor și tabel cu descrierea clădirilor- din cartea funciară

Datarea tuturor clădirilor din incintă este înscrisă în cartea funciară și este confirmată de succesiunea de hărți; castelul și fosta bucătărie a casei de copii (vechea casă a servitorilor) sunt singurele clădiri istorice din incintă, dateate 1820 (castelul) și 1878 (fosta bucătărie); toate celelalte clădiri au fost edificate în perioada comunistă, între 1962 și 1975, cu excepția centralei termice care e cea mai nouă clădire din incintă, edificată în 1991.

Despre "Club" știm că a fost depozit de cereale înainte de 1968, când a fost renovat și transformat așa cum se vede azi⁴³.

În perioada comunistă, instalarea aici a diverse funcțiuni școlare a făcut ca incinta și castelul să fie bine întreținute; prezența școlii a dus la construirea anexelor și la întreținerea castelului și a bucătăriei. Asupra castelului au avut loc puține intervenții: înlocuirea învelitorii originale cu tablă zincată fălțuită, înlocuirea parchetului de lemn pe porțiunile deteriorate sau chiar pe suprafața întregă a unor săli, înlocuirea câtorva tâmplării de la parter, amenajarea punctuală a unor grupuri sanitare, înlocuirea unor suprafețe de pardoseli ceramice cu ciment-mozaic. O singură intervenție mai importantă datează de atunci: construirea unei extinderi pe aripa estică (fațada posterioară), extindere în care au fost amenajate grupuri sanitare atât la parter, cât și la etaj.

43 "Gărdani- file de cronică", p. 69

Clădirea bucătăriei a fost mult mai afectată de intervenții în perioada comunistă: aici au fost înlocuite toate tâmplăriile de pe fațada nordică, au fost refăcute aproape integral finisajele interioare, au fost desfăcute goluri în pereți, a fost înlocuită învelitoarea cu tablă zincată fălțuită (nu cunoaștem din ce a fost realizată învelitoarea originală și nu avem nici un fel de indicii).

O ridicare topografică recentă ne arată în detaliu zona anexelor din nord-estul clădirii principale (clădirile C2-C6)- v. *foto 19*⁴⁴- clădiri edificate între 1965 și 1991.

foto 20- imagine satelitară recentă a incintei de la Gârdani

În fine, succesiunea de hărți prezentată în acest capitol demonstrează fără putință de tăgadă că teoria conform căreia gârdălenii ar fi format "o nouă așezare" în jurul castelului nu se susține: configurația localității nu s-a modificat masiv după apariția castelului și pe parcursul existenței acestuia.

5. CASTELUL- DESCRIERE ȘI STARE DE CONSERVARE

Castelul este principala clădire din incintă și păstrează foarte bine arhitectura originală (*foto 21, 22*). Faptul de a fi fost utilizat ca școală în perioada comunistă a făcut ca el să fie relativ bine întreținut și să se mențină în stare bună până azi.

Clădirea este cuprinsă în LMI 2015 cu codul MM-II-m-B-04578.

foto 21- fațada principală (vest)

foto 22- fațada din spate (est)

Este construită din cărămidă pe beci din blocuri de piatră spartă, cu pardoseli originale din piatră la subsol (*foto 23, 24*), scări din blocuri masive de piatră și ancadramente de piatră (*foto 25, 26*).

foto 23- beciul cu pereți și pardoseală de piatră

foto 24- arcadă de cărămidă și ancadrament de piatră

foto 25- scara secundară de piatră

foto 26- ancadrament de piatră

În zona intrării principale, scara este tot din piatră, dar e tratată mai pretențios și are balustrade din fier forjat tratate decorativ (*foto 27*). Se mențin și cele mai multe din pragurile originale din piatră; câteva au fost înlocuite cu lemn în perioada comunistă, o dată cu intervențiile la pardoseli (*foto 28, 29*).

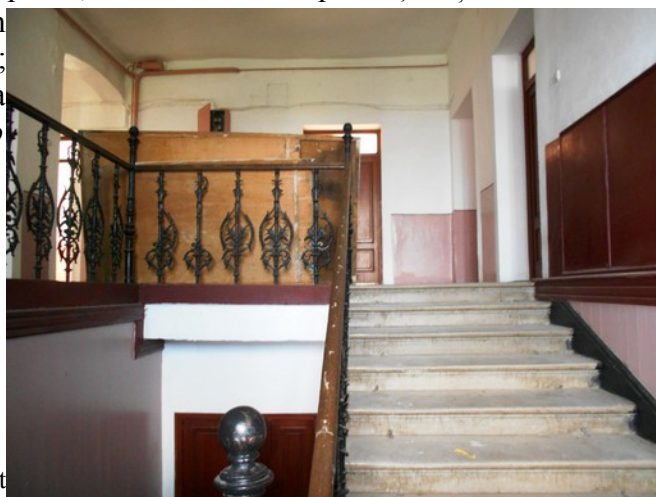

foto 27- scara principală cu balustrada de fier forjat

foto 28- prag de piatră la parter

foto 29- prag de lemn la etaj, montat în perioada comunistă

Tâmplăriile originale sunt din lemn, tratate decorativ (*foto 30, 31*).

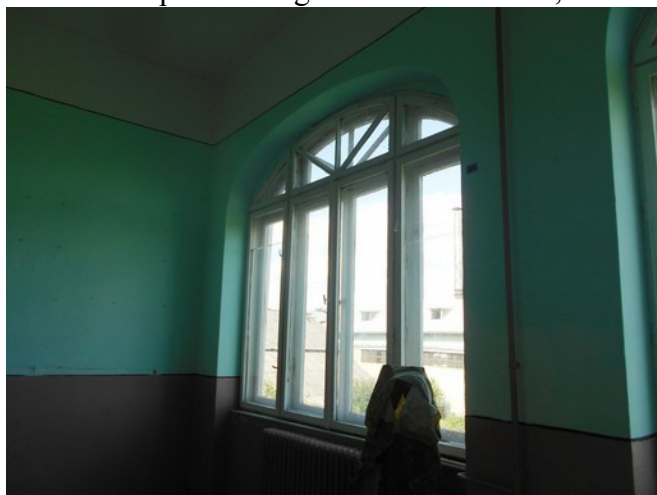

foto 30- fereastră pe fațada posterioară

foto 31- glaswand în corpul sudic al clădirii

Cea mai mare parte a tâmplăriilor exterioare originale s-a menținut; încă se văd balamalele care susțineau ramele obloanelor. Câteva tâmplării (interioare și exterioare) au fost înlocuite în perioada comunistă, iar cea mai mare parte din cele interioare sunt de dată recentă (*foto 32, 33, 34, 35*).

foto 32- tâmplării exterioare care păstrează ramele obloanelor

foto 33- tâmplării exterioare pe fațada posterioară

foto 34- ușa exterioară nouă

foto 35- ușa interioară nouă

Se păstrează încă o mică parte din pardoselile originale: din plăci ceramice pe holuri și din parchet decorativ într-o sală de la etaj- parchet aflat, din păcate, în stare foarte proastă (*foto 36, 37*); cea mai mare parte a pardoselilor au fost înlocuite în perioada comunistă- plăcile ceramice au fost înlocuite cu ciment mozaic, iar parchetul decorativ a fost înlocuit cu parchet lamelar (*foto 38, 39*).

foto 37- plăci ceramice originale la parter

foto 36- parchet decorativ la etaj

foto 38- parchet lamelar montat în perioada comunistă

foto 39- ciment mozaic din perioada comunistă

Se păstrează chiar și o parte din sistemul pluvial original- burlane și toate consolele decorative de susținere a burlanelor (*foto 40*). Din păcate, sistemul pluvial e în stare foarte proastă, ceea ce face ca infiltrațiile de apă să facă ravagii asupra streașinilor și consolelor decorative care susțin streașinile (*foto 41, 42, 43, 44*). De asemenea, apa pătrunde prin plafoanele de la etaj, distrugându-le și afectând chiar pardoselile etajului (*foto 45, 46*), iar prin căderea necontrolată pe sol, distrug soclul clădirii și microclimatul în camerele de la parter, unde pereții și pardoselile sunt afectate de mușcări (*foto 47*).

foto 40- burlan original cu consolă decorativă

foto 41- streașină degradată

foto 42- burlan lipsă și streășină distrusă

foto 43- streășină distrusă

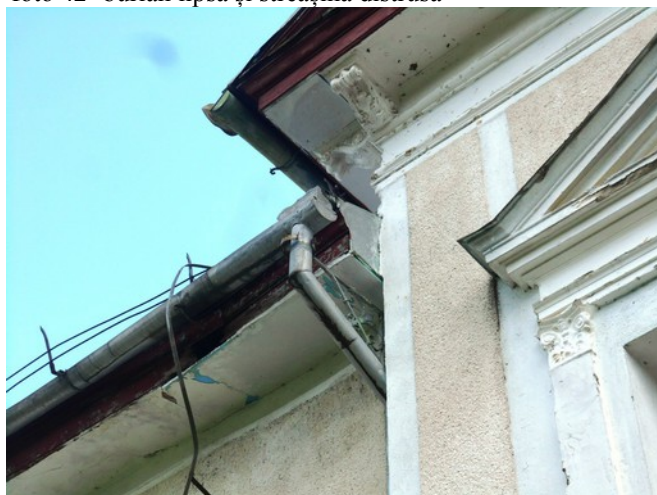

foto 44- streășină distrusă

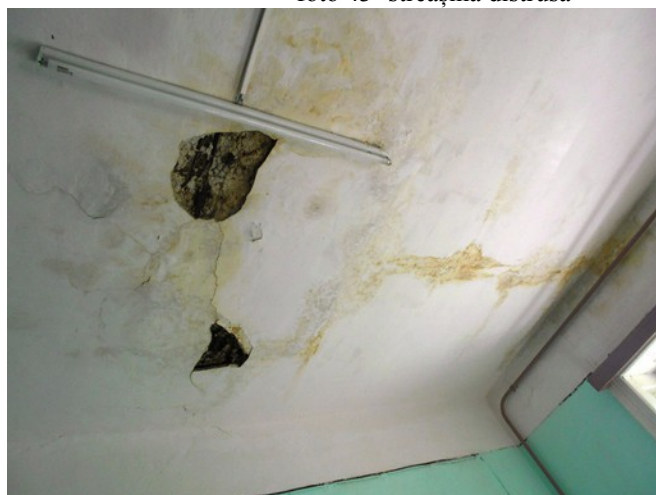

foto 45- plafon afectat de infiltrații

foto 46- pardoseală afectată de infiltrații de apă

foto 47- socluri afectate de apă provenită din scurgerea necontrolată a apei de pe acoperiș

Problema învelitorii și a sistemului pluvial este, fără îndoială, cea mai gravă problemă a clădirii și trebuie rezolvată de urgență, înainte ca apa să producă daune ireparabile.

Spațiile de la parter au fost renovate în perioada 2000-2010, înainte de retrocedarea către Hugo von Blomberg. Actualul proprietar intenționează să le utilizeze pentru o bibliotecă publică, o zonă muzeală și diverse activități cultural- turistice (cum ar fi tabere de creație)- v. *foto 48, 49.*

foto 48- biblioteca de la parter

foto 49- hol la parter

6. CLĂDIREA BUCĂTĂRIEI- DESCRIERE ȘI STARE DE CONSERVARE

Ne referim aici la clădirea fostei bucătării a Școlii Ajutătoare, a cărei poziție și planimetrie sugerează că a fost folosită aproximativ cu aceeași destinație și de către familia von Blomberg: bucătărie, dependințe, camere pentru servitori (*foto 50*). Clădirea datează de la 1878, dar în perioada comunistă s-a intervenit serios asupra ei: au fost înlocuite cele mai multe finisaje (din cele originale se mai păstrează pardoseala de piatră din zona intrării și pardoseala de plăci ceramice din bucătărie- v. *foto 51, 52*), au apărut compartimentări suplimentare pentru a face loc depozitelor de alimente, au fost înlocuite toate tâmplăriile de pe fațada nordică și chiar s-au modificat golurile pe această fațadă (*foto 50*).

Pe fațada sudică se păstrează încă golurile și tâmplăriile originale (*foto 53*).

Clădirea este nesemnificativă din punct de vedere arhitectural și nu mai putem cunoaște arhitectura ei originală.

În imediata apropiere a fațadei sale nordice se află arborele-monument Gingko Biloba, a cărui vechime estimată ne face să presupunem că a fost plantat de primul Blomberg venit la Gârdani- poate ca experiment sau chiar ca un gest de afirmare a proprietății și a intențiilor sale de stabilire la Gârdani (*foto 50, 54*).

foto 50- clădirea fostei bucătării (fațadă nordică)
și arborele Gingko Biloba

foto 51- accesul în clădirea bucătăriei cu pardoseala de piatră

foto 52- interiorul bucătăriei

foto 53- fațada sudică a fostei bucătării

foto 54- arborele protejat Ginkgo Biloba din proximitatea bucătăriei

7. ANEXELE DIN PERIOADA COMUNISTĂ- DESCRIERE ȘI STARE DE CONSERVARE

Se află în extremitatea nordică a proprietății și au fost construite între 1965 și 1975, conform fișei cadastrale. Doar centrala termică e mai nouă, fiind construită în 1991.

Clădirile din perioada comunistă sunt: magazia de lenjerie, datând din 1965 (*foto 55*); clubul, datând din 1969 (*foto 56, 57*- clădirea a funcționat întâi ca depozit de cereale, dar în 1968 s-a decis transformarea sa în club, iar în 1969 a fost dată în folosință în forma care se vede azi, cu sală de spectacole și scenă); atelier datând din 1965 (*foto 58*); grajd datând din 1975 (*foto 59*); o anexă din 1965 (*foto 60*); un grup de patru clădiri dispuse în partea de nord a proprietății, adică un garaj datând din 1965, o mică sală de sport datând din 1972, o uscătorie din 1972 și centrala termică edificată în 1991 (*foto 61, 62*). Acoperișul uscătoriei a fost prelungit în aceeași perioadă pentru a adăposti rezerva de lemne.

Clădirile sunt nesemnificative din punct de vedere arhitectural; actualul proprietar dorește să le păstreze și să le valorifice, motiv pentru care a demarat reabilitarea lor fără a le extinde sau supraînălța.

Asupra acestor clădiri sunt posibile orice intervenții, inclusiv demolarea.

foto 55- magazia de lenjerie

foto 56- clubul- exterior

foto 57- clubul- interior cu scena

foto 58- atelier

foto 59- grajd

foto 60- anexă

foto 61, 62- grupul format de garaj, sală sport, centrală termică și uscătorie

8. CURTEA- DESCRIERE ȘI STARE DE CONSERVARE

În curte găsim azi rămășițe de amenajare peisageră aparținând fiecărei perioade istorice care a marcat evoluția incintei. Astfel, s-a păstrat superba alee a castanilor din partea de vest a proprietății, pe care am văzut-o reprezentată pe hărți încă din sec. XIX (*foto 63*); aceasta este cea mai veche și cea mai frumoasă parte a grădinii. Aleea este încă foarte clar conturată; nu știm cum arăta zona înconjurătoare în amenajarea originală. Este singura amenajare peisageră valoroasă din incintă, prin vechime și frumusețe (alături de prezența arborelui-monument Gingko Biloba pe care l-am menționat alături de clădirea bucătăriei).

În fața castelului există o mică grădină de flori pe care am văzut-o pentru prima oară în fotografiile din perioada comunistă; este posibil ca o amenajare cu rondouri de flori să fi existat aici și înainte de perioada comunistă, deși se află în zona în care soseau trăsuri și călăreți, deci o amenajare florală ar fi incomodat circulația. Totuși, nu știm cu certitudine cum a arătat această parte a curții înainte de perioada comunistă (*foto 64*). Amenajarea, așa cum arată azi, nu este valoroasă.

Foarte interesante sunt amenajările din perioada în care aici au funcționat instituții școlare: micul amfiteatru (*foto 65*) și școala în aer liber (*foto 66*). Sunt din beton și se află în stare medie; proprietarul dorește să le reabiliteze și să le valorifice în scop turistic. Nu au valoare istorică, arhitecturală sau ambientală, deci orice intervenție asupra lor este posibilă.

O altă grădină este amenajată în partea de sud a castelului, în apropierea intrării în incintă; obiectele decorative din beton sunt specifice perioadei comuniste (*foto 67*); nu este o amenajare valoroasă.

Din cauza suprapunerii "straturilor" istorice, amenajarea incintei nu este omogenă, iar diferitele tipuri de amenajări peisagere nu relaționează între ele (*foto 68*).

foto 63- aleea castanilor datând din sec. XIX

foto 64- grădina din zona intrării în castel

foto 65- amfiteatrul

foto 66- școala în aer liber

foto 67- grădina sudică

foto 68- ansamblul de amenajări peisagere

9. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Dintre clădirile din incintă, două sunt valoroase: clădirea castelului- monument istoric datând din 1820- și clădirea bucătăriei datând din 1878.

Asupra valorii castelului nu vom insista; clădirea păstrează foarte bine arhitectura originală și se poate reabilita în forma inițială conform informațiilor existente la această dată. Corpul adăugat în perioada comunistă pe fațada estică (cel care adăpostește grupurile sanitare) poate fi reconfigurat, întrucât e lipsit de valoare arhitecturală.

Clădirea castelului poate adăposti orice funcțiuni turistice, culturale, publice.

ESTE IMPERIOS NECESARĂ REABILITAREA DE URGENȚĂ A SISTEMULUI PLUVIAL ȘI A ÎNVELITORII, ÎNTRUCÂT DISTRUGERILE CAUZATE DE INFILTRAȚIILE DE APĂ SUNT MAJORE ȘI AMENINȚĂ SĂ AFECTEZE GRAV MONUMENTUL.

Clădirea bucătăriei este valoroasă pentru vechimea sa (are valoare de vechime medie cf. OMC 2260/2008, art. 8 lit. d) și pentru ambianța istorică pe care o generează împreună cu castelul (fiind singura anexă păstrată din vechiul ansamblu de clădiri care deserveau castelul). Deși clădirea bucătăriei a fost afectată masiv de intervențiile din perioada comunistă, ea încă păstrează volumetria inițială și o parte din elementele arhitecturale originale (tâmplăriile de pe fațada sudică, o mică parte din pardoseli).

Sunt posibile intervenții pentru refuncționalizare (recompartimentări, transformarea podului în spațiu util etc.); de asemenea, sunt posibile chiar extinderea sau supraînălțarea clădirii, dacă ele sunt concepute într-o relație corectă cu clădirea-monument.

Clădirea bucătăriei poate adăposti orice funcțiune permisă de documentațiile de urbanism în vigoare.

Toate celelalte clădiri din incintă nu au valoare; ele pot fi desființate sau reabilite; de asemenea, pot fi extinse sau supraînălțate dacă aceste operațiuni se fac avându-se în vedere o relație corectă cu clădirea-monument.

Pot adăposti orice funcțiune permisă de documentațiile de urbanism în vigoare.

Dintre **amenajările peisagere**, reținem ca valoroase prezența arborelui Gingko Biloba din vecinătatea nordică a bucătăriei- care datează de la finalul sec. XVIII- și alea castanilor din partea de vest a proprietății, care datează din sec. XIX.

Acestea se vor proteja, se vor conserva și se vor întreține în forma existentă.

Toate celelalte amenajări peisagere datează din perioada comunistă și pot fi reabilite în forma actuală sau reconfigurate în funcție de nevoile viitoarei funcțiuni a castelului. Până la reconfigurare, se vor efectua lucrări de întreținere și reparații a amenajărilor peisagere în forma lor actuală.

Orice intervenție asupra clădirilor și amenajărilor din incintă se va face doar cu avizul DJCPN.

10. SURSE DOCUMENTARE

10.1. SURSE INFORMAȚII:

Anuarul SOCEC al României Mari, Ed. SOCEC, București, 1923

Consiliul Județean Maramureș

Dr. Dionisie Stoica, Ioan P. Lazăr- "Schița monografică a Sălagiului", Ed. Victoria, Șimleul Silvaniei, 1908

Dr. Petri Mór- "Szilágy vármegye monographiája", vol. III, Ed. Comitatului Sălaj, 1902; disp. online la <http://mek.oszk.hu/04700/04750/html/181.html>, digitalizat de Arcanum Adatbázis Kft., 2003

Sava Ioan et al.- "Gârdani- file de cronică"- Ed. Eurotip, Baia Mare, 2007

Szabó M. Attila- "Dicționarul istoric și administrativ al localităților din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș"- Ed. Pro Print, Miercurea Ciuc, 2003- disp. online la <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/ErdelyHelysegnevTar-erdely-bansag-es-partium-torteneti-es-kozigazgatasi-helysegnevtara-1/telepulesek-1C9/g-A59/gardani-A8C/>

Varga E. Árpád - "Postfața- Recensăminte ale populației pe teritoriul Transilvaniei în perioada 1850-1910"- disp. online la <http://www.kia.hu/konyvtar/erdely/studrom.htm>

10.2. SURSE FOTOGRAFII ISTORICE:

contul de Flickr al lui Arthor Von Blomberg, disp. online la

<https://www.flickr.com/photos/36917747@N03/albums/72157616231128049>

<https://www.geni.com/people/darabanth.com>

[darabanth.com](https://www.geni.com/people/darabanth.com)

Ioan Andrei Botiș

[https://de.wikipedia.org/wiki/Blomberg_\(Adelsgeschlecht\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Blomberg_(Adelsgeschlecht))

https://ecreator.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=105:monumente-care-inchid-legende&catid=16&Itemid=118

Sava Ioan et al.- "Gârdani- file de cronică"- Ed. Eurotip, Baia Mare, 2007

10.3. SURSE HĂRȚI:

mapire.eu

<http://www.geo-spatial.org>

Consiliul Județean Maramureș

documentații cadastrale puse la dispoziție de către actualul proprietar, dl. Ioan Andrei Botiș
Google Earth

10.4. SURSE FOTOGRAFII ACTUALE:

Foto 58 aparține d-lui Ștefan Gogotă; toate celelalte fotografii actuale aparțin autoarei studiului de față.

11. LISTA ILUSTRAȚIILOR DIN TEXT

foto 1- satul Gârdani pe ridicarea iosefină (1773)

foto 2- diploma prin care familia Blomberg primește titlul de baron

foto 3- Friedrich Wolfhart Paul von Blomberg

foto 4- Erzsébet von Blomberg

foto 5- Caroline Klaudia Sarolta Barbara n. von Blomberg

foto 6- familia Blomberg la Gârdani

foto 7,8,9- stema familiei von Blomberg în diverse reprezentări

foto 10- a doua ridicare topografică austriacă- 1806-1869

foto 11- Gârdani pe ridicarea franciscană-iosefină (1869-1887)

foto 12- Gârdani pe Planul Director de Tragere (final de secol XIX)

foto 13- castelul Blomberg în 1910

foto 14- Gârdani pe harta militară maghiară din 1941

foto 15- Castelul Blomberg în perioada comunistă/ moment neprecizat, probabil anterior anului 1963

foto 16- Castelul Blomberg în perioada comunistă/ moment neprecizat, probabil ulterior anului 1980

foto 17- harta cadastrală din 1983 cu marcarea clădirilor din incintă

foto 18- plan cadastral cu marcarea clădirilor și tabel cu descrierea clădirilor- din cartea funciară

foto 19- ridicare topografică recentă cu detalierea anexelor din spatele castelului

foto 20- imagine satelitară recentă a incintei de la Gârdani

foto 21- fațada principală (vest)

foto 22- fațada din spate (est)

foto 23- beciul cu pereți și pardoseală de piatră

foto 24- arcadă de cărămidă și ancadrament de piatră

foto 25- scara secundară de piatră

foto 26- ancadrament de piatră

foto 27- scara principală cu balustrada de fier forjat

foto 28- prag de piatră la parter

foto 29- prag de lemn la etaj, montat în perioada comunistă

foto 30- fereastră pe fațada posterioară

foto 31- glaswand în corpul sudic al clădirii

foto 32- tâmplării exterioare care păstrează ramele obloanelor

foto 33- tâmplării exterioare pe fațada posterioară

foto 34- ușă exterioară nouă

foto 35- ușă interioară nouă

foto 36- parchet decorativ la etaj

foto 37- plăci ceramice originale la parter

foto 38- parchet lamelar montat în perioada comunistă

foto 39- ciment mozaic din perioada comunistă

foto 40- burlan original cu consolă decorativă

- foto 41- streașină degradată
- foto 42- burlan lipsă și streașină distrusă
- foto 43- streașină distrusă
- foto 44- streașină distrusă
- foto 45- plafon afectat de infiltrații
- foto 46- pardoseală afectată de infiltrații de apă
- foto 47- socluri afectate de apă provenită din scurgerea necontrolată a apei de pe acoperiș
- foto 48- biblioteca de la parter
- foto 49- hol la parter
- foto 50- clădirea fostei bucătărie (fațadă nordică) și arborele Gingko Biloba
- foto 51- accesul în clădirea bucătăriei cu pardoseala de piatră
- foto 52- interiorul bucătăriei
- foto 53- fațada sudică a fostei bucătărie
- foto 54- arborele protejat Gingko Biloba din proximitatea bucătăriei
- foto 55- magazia de lenjerie
- foto 56- clubul- exterior
- foto 57- clubul- interior cu scena
- foto 58- atelier
- foto 59- grajd
- foto 60- anexă
- foto 61, 62- grupul format de garaj, sală sport, centrală termică și uscătorie
- foto 63- aleea castanilor datând din sec. XIX
- foto 64- grădina din zona intrării în castel
- foto 65- amfiteatrul
- foto 66- școala în aer liber
- foto 67- grădina sudică
- foto 68- ansamblul de amenajări peisagere
- foto 1- satul Gârdani pe ridicarea iosefină (1773)
- foto 2- diploma prin care familia Blomberg primește titlul de baron
- foto 3- Friedrich Wolfhart Paul von Blomberg
- foto 4- Erzsébet von Blomberg
- foto 5- Caroline Klaudia Sarolta Barbara n. von Blomberg
- foto 6- familia Blomberg la Gârdani
- foto 7,8,9- stema familiei von Blomberg în diverse reprezentări
- foto 10- a doua ridicare topografică austriacă- 1806-1869
- foto 11- Gârdani pe ridicarea franciscană-iosefină (1869-1887)
- foto 12- Gârdani pe Planul Director de Tragere (final de secol XIX)
- foto 13- castelul Blomberg în 1910
- foto 14- Gârdani pe harta militară maghiară din 1941
- foto 15- Castelul Blomberg în perioada comunistă/ moment neprecizat, probabil anterior anului 1963
- foto 16- Castelul Blomberg în perioada comunistă/ moment neprecizat, probabil ulterior anului 1980
- foto 17- harta cadastrală din 1983 cu marcarea clădirilor din incintă
- foto 18- plan cadastral cu marcarea clădirilor și tabel cu descrierea clădirilor- din cartea funciară
- foto 19- ridicare topografică recentă cu detalierea anexelor din spatele castelului
- foto 20- imagine satelitară recentă a incintei de la Gârdani
- foto 21- fațada principală (vest)
- foto 22- fațada din spate (est)
- foto 23- beciul cu pereți și pardoseală de piatră
- foto 24- arcadă de cărămidă și ancadrament de piatră
- foto 25- scara secundară de piatră
- foto 26- ancadrament de piatră
- foto 27- scara principală cu balustrada de fier forjat
- foto 28- prag de piatră la parter

- foto 29- prag de lemn la etaj, montat în perioada comunistă
- foto 30- fereastră pe fațada posterioară
- foto 31- glaswand în corpul sudic al clădirii
- foto 32- tâmplării exterioare care păstrează ramele obloanelor
- foto 33- tâmplării exterioare pe fațada posterioară
- foto 34- ușă exterioară nouă
- foto 35- ușă interioară nouă
- foto 36- parchet decorativ la etaj
- foto 37- plăci ceramice originale la parter
- foto 38- parchet lamelar montat în perioada comunistă
- foto 39- ciment mozaic din perioada comunistă
- foto 40- burlan original cu consolă decorativă
- foto 41- streășină degradată
- foto 42- burlan lipsă și streășină distrusă
- foto 43- streășină distrusă
- foto 44- streășină distrusă
- foto 45- plafon afectat de infiltrații
- foto 46- pardoseală afectată de infiltrații de apă
- foto 47- socluri afectate de apă provenită din scurgerea necontrolată a apei de pe acoperiș
- foto 48- bibliotecă de la parter
- foto 49- hol la parter
- foto 50- clădirea fostei bucătării (fațadă nordică) și arborele Gingko Biloba
- foto 51- accesul în clădirea bucătăriei cu pardoseala de piatră
- foto 52- interiorul bucătăriei
- foto 53- fațada sudică a fostei bucătării
- foto 54- arborele protejat Gingko Biloba din proximitatea bucătăriei
- foto 55- magazia de lenjerie
- foto 56- clubul- exterior
- foto 57- clubul- interior cu scena
- foto 58- atelier
- foto 59- grajd
- foto 60- anexă
- foto 61, 62- grupul format de garaj, sală sport, centrală termică și uscătorie
- foto 63- aleea castanilor datând din sec. XIX
- foto 64- grădina din zona intrării în castel
- foto 65- amfiteatrul
- foto 66- școala în aer liber
- foto 67- grădina sudică
- foto 68- ansamblul de amenajări peisagere